

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Cenjenim gg. naročnikom,
ki so zaostali z naročnino prilagamo v današnji številki položnice (čeke) in prosimo naj blagovolijo poravnati zaostalo naročnino najkasneje do 5. avgusta t. l. **Upravišтво.**

Stari grehi.

Skoraj vsak Slovenec hoče biti politikar. Vsak rešuje naše vprašanje po svoje, vsak ve sto in sto izhodov iz naše mizerije, pozna naše napake in ve natanko, česa nam nedostaja in česa nam je treba. Tudi aktivnih politikov imamo dosti, voditeljev-prvakov, liberalcev, klerikalcev, demokratov in drugih, vsak razobesi svojo tablico edino prave in rešilne poti in vender vsi skupaj tako malo dosežejo.

Glavna napaka, katero vedno in vedno zopet zagreše skoraj vsi naši voditelji, je, da njihova politika meri vedno le na efekt, na viden in takojšen uspeh. Vsi vidijo pred seboj le gotov rezultat, dela pa, ki šele dovede do rezultata se ustrašijo, ali se pa premalo brigajo zanj in so v njem jako površni. Vsi prezirajo dejstvo, da leži vsak napredek edino le v skromnem, podrobnem delu.

Oglejmo si kot pojasnilo par naših zahtev. V zadnjem času je pred vsem zahteva po slovenskem vseučilišču razburila javnost. V tem smo vsi edini, da bi bila slovenska univerza v narodnem oziru za nas največjega pomena. Na drugi strani pa je vrhunec naivnosti, če misli kdo, da bo to res že univerza, ako nam bo vlada postavila v Ljubljano krasno poslopje, nakupila potrebnih učnih sredstev, in če bodo prišli vsi oni Slovenci skupaj, ki so dobili podporo za specialne študije iz različnih predmetov, češ: mi smo pa profesorji. Če se najmileje izrazimo, reči moramo: razen imena ne bo tu pač nič spominjalo na pravo univerzo. Za univerzo treba nam je strokovnjakov, da pa te dobimo, treba bo dolgoletnega dela, skupnega požrtvovalnega dela, treba bo, da se bodo naši javni zastopi, pred vsem dežela, z vso resnostjo zavzela a njih pridobitev.

Splošna gospodarska zahteva Slovencev je, da si pridobimo industrijo. Za industrijo je razen kapitala, ki bi se končno tudi pri nas dobil, glavna zahteva gotovo število strokovnjakov. Ali je dežela, kot edina v to skrb poklicana oblast skrbela za to, da dobimo v našem naraščanju tudi takih strokovnjakov?

Vsi politiki poudarjajo, da je treba dvigniti naš kmetijski stan. Zahtevajo različne postavbe, zahtevajo od vlade podporo itd. Vse to je lepo in hvalevredno. A veliko večje važnosti je pa tudi tukaj skrb, da bi se dobilo zadostno število strokovnjakov, sposobnih delavcev v stanu samem, ker le potem se bo mogel iz lastne svoje moči dvigniti in s tem po edini možni poti priti do boljšega stanja.

Oglejmo si sedaj malo naše dobrodelne zavode, seveda pred vsem kranjske, ker so le ti v slovenskih rokah. Vedno se hvali naš deželni odbor, da stori vse, kar je potrebno, da žrtvuje dežela ogromne svote zanje, da je posebno deželna bolnica sicer draga a modern in na vrhuncu časa stoječ zavod. Vendar pa tem trditvam veščak ne more pritrditi. Kajti tudi v tem zavodu ne odločuje o njegovi višini novost stavb, upeljava elektrike in drage operacijske sobe; tudi tu odločujejo vrednost zavoda edino le možje, ki delujejo v njem samem. V prvi vrsti zdravniški voditelji, nadalje upravitelj, potem pa vsi oni, ki so odločevali o načinu gotovih priprav kakor je kurjava, razsvetljava, kopelji in druge. Bolnišnica bi bila na vrhuncu časa, če bi na vseh teh mestih odločevali strokovnjaki v pravem pomenu besede. Da so glede tega razmere v bolnici deloma precej obupne je znano. Toda, ker nič ne traja večno, prišel bo za vsako sedaj v bolnišnici delujočo osebo čas, da se bo morala nadomestiti z drugo. Takrat bo torej prilika, da se nedostatek popravi, da se postavi vedno in na vsako mesto strokovnjaka, moža ki bo, kar se tiče od njega zasedenega mesta, dvigal in dvignil cel zavod. Da se pa to more storiti, treba je zopet skrbeti vnaprej. Dolžnost dežele bi bila, da je na take slučaje pripravljena in da ima na razpolago celega moža za vsako eventualno izpraznjeno mesto. Le tako je mogoč napredek. Pri nas se pa žalibog ni skrbelo za to, naš deželni odbor, ki vlada že šest let absolutno v deželi, ni v tem oziru storil prav nič. Pa ne samo to, nasprotoval je vsakemu poskusu mladih zdravnikov pridobiti si višje strokovne izobrazbe, odtegnil jim je vsako podporo, ko so iz svoje lastne iniciative hoteli popolniti svoje študije.

Izpolnjeno je mesto primaria deželne bolnice kranjske na oddelku za notranje bolezni. Kompetentov bo dosti, moža pa, ki bi mu lahko glede te stroke brez najmanjšega ugovora zaupali, ni med njimi. To pa edino le po krivdi našega deželnega odbora, ki sploh ne ve, kaj da je njegova naloga.

Zgodilo se je namreč, kakor v nobeni drugi deželi avstrijski, da ni dobival v celi dobi absolutnega vladanja te božje šibe za kranjsko deželo, našega sedanjega deželnega odbora, noben zdravnik niti krajcarja poprej običajnih in od deželnega zbora vedno dovoljenih podpor v svrhu nadaljne strokovne izobrazbe. Dalekosežnost te neodpušljive zanikarnosti in kratkovidne ozkosežnosti uvidimo, ako pomislimo, da je ubožnost splošna lastnost Slovencev, posebno pa še slovenskih medicincev. Koliko mnogoobetajočih talentov, ki bi po nadaljnjih študijah gotovo delali lahko čast vsakemu primariatu, izgubilo se je zaradi te brezbriznosti najvišje deželne oblasti v kako zakonito gnezdo na deželi. Odgovor na vse prošnje za podporo bil je vedno: Saj se zdravnikom na deželi prav dobro godi, kaj pa hočete? Poedinci imeli so sicer nekoliko preveč mladeniškega poguma, in ker niso dobili nikjer podpore šli so kar na svojo roko in v skrajnem samozatajevanji nastopili so še enkrat trnovo pot dijaškega življenja, ki pa jim je bila kot zdravnikom še težja, ker odpadejo vse ugodnosti, katere uživa dijak. Nakopali so si dolgove, sami sebi prepuščeni, brez pomoči, brez vodilnih in priporočilnih dokumentov morali so si v za nas Slovence skrajno neugodnih razmerah pridobiti ono zaželeno strokovno znanje. Toda naraščajoči dolgovi in vedno večja in hujša skrb za prihodnost, — ker ni bilo od najpoklicanejši strani, od strani našega slovenskega domačega deželnega zastopa nobene, niti najmanjše pomoči — ubili so kmalu tudi pri teh predrznežih ves pogum. Končati so morali prežgodaj svojo nadaljno izobrazbo, ker jih je v to prisilila skoraj bi rekli — lakota. Za vse to so bili naši vladarji pri deželnem odboru neobčutljivi; njim se je v njihovi brezdelnosti izvrstno godilo, in niti na um jim ni prišlo, da s tem ne trpi samo dotični zdravnik temveč v prvi vrsti tudi prihodnost onih dragih in za blagor človeštva ustanovljenih zavodov. Ker se pa ta na Kranjskem edina zanikarnost glede deželnih podpor ni prakticirala samo pri zdravnikih temveč tudi pritehnikih in v drugih panogah, trpi in bo trpel vsled nje slovenski interes sploh.

Tu se ne more izgovarjati naš deželni odbor na one nad vse redko sejane nekoliko premožnejše Slovence, kajti njih število je tako pičlo, da ni med njimi zbirati glede usposobljenja; če je torej komu bilo v gmotnem oziru mogoče nadaljevati svoje študije, pa navadno v nobenem

LISTEK.

Vsesokolski zlet v Pragi.

Počaščenje spomina ustanoviteljev misli sokolske na olšanskem pokopališču.

V soboto 29. rožnika dopoldne zbrali so se zastopniki zbranega Sokolstva ter inozemski gostje, da počaste spomin dra. Miroslava Tyrša in Jindřicha Fügnerja, ustanoviteljev Sokolstva. Moža, ki ju narod češki slavi kakor narodna svetnika, počivata v skupni gomili na olšanskem pokopališču. Nad gomilo stoji visok bel obelisk, ki nad njim razprostira krila sokol; na obelisku sta reliefa obeh prvih Sokolov. Poleg delegatov in zastopnikov vseh žup združenih v Č. O. S. je obstopila gomilo nepregledna množica. Polagali so na grob velike lavorove vence in kite svežih rož z dragoceniimi trakovi. Ameriški Čehi so zgrnili grob v prapor Združenih držav ameriških.

Potem ko je pevski zbor Praškega Sokola zapel žalostinko, je pričel govoriti prvi tajnik Č. O. S. g. Fran Mašek: „Sokolstvo se je sešlo k peti olimpijadi, da bi dokazalo uspehe svojega dela in svojega napredka. Bila je častna dolžnost, da se ob tej priliki slovansko Sokolstvo ob gomili, kjer počivata započetnika sokolske misli, spominja dela in delavnosti, ki sta jo razvijala v vsem svojem

življenju. Upiramo poglede polne hvaležnosti, spoštovanja in vdanosti k obličju naših velikanih, ki so in ostanejo nam vzor pravih Sokolov. Tu si obljubljam slovesno, da v svojih sreih ohranimo njuno zapuščino čisto in da to, kar sta zapustila potomcem, v prihodnosti dosežemo in se potrudimo dokončati. Spominu Fügnerjevemu in Tyrševemu bodi nevenljiva in večna slava!“

Za prvim tem govornikom so nastopali drugi in njihove tople besede so našle glasen odmev ne samo v srcu našem, ampak tudi po tihotni božji njivi olšanski.

Za Rusine je govoril poslanec dr. Trilovskij in je z navdušenimi besedami častil spomin Tyršev in Fügnerjev rekoč, da sta to po vsem slovanskem svetu imeni polni bleska in slave. „Čast vam, delajte tako, kakor sta vam dokazala Tyrš in Fügner in bodite prepričani, da ostanete na svoji zemlji svoj gospod.“

Za Srbe je povzel besedo prof. dr. Rašić iz Beograda: „Bratje Tyrš, Fügner in Gregar so bili, delali in so mrtvi. Ali njihov duh živi med vsemi Slovani, ne samo med Čehi, kajti smo sinovi jednega naroda. Ne moremo pričeati naša olimpijada, da bi se ne poklonili tem, ki so vse svoje življenje posvetili bodočnosti svojega naroda. Prinesli smo seboj venec v spomin možu, ki ga mi čislamo nad vse. Kakor se v tem vencu spaja list z listom, tako naj se, za čemer je on stremel, i vsi Slovani združijo v krog nerazrušljive sloge.“ Živahno odobravanje je sledilo

tem besedam, ob koncu katerih je govornik izročil srebrni venec z napisom: „največjemu slovanskemu Sokolu dru. Edvardu Gregu Sokolstvo srbsko 15./28.VI. 1907.“

V imenu Rusov je spregovoril g. Lorencev iz Tiflisa: „Ob grobu velikih učiteljev naroda češkega naj bode tudi nam Rusom dovoljeno pokloniti se njim in misli, ki so jo zapustili, njim, ki so za zgled vsemu slovanskemu Sokolstvu. Od njih smrti je poteklo že mnogo časa, a njihove duše žive v Sokolstvu. Pokoj vašemu prahu in naj duh vaš nesmrtni čuje izraz spoštovanja iskrenega srca ruskega.“ Govornik je ob pričetku svojega govora odkril svojo glavo ter solznih očij napravil globok poklon pred obeliskom; ravno tako po končanem govoru.

Za Hrvatski Sokolski Savez je pristopil gospod dr. Lazar Car rekoč, da sta slavljena ideja sokolsko iznesla iz globin duše slovanske in zato je k njej priteklo vse Slovanstvo, k nji, ki nas dviga v višje sfere, kjer vladajo najčistejši ideali, ki so nam, Slovanom, svoboda, enakost in lepša bodočnost vseh narodov.

V imenu Slovenske Sokolske Zveze je dr. Gvidon Sernee drugi podstarosta Zveze položil na grob venec s slovanskimi trobojnicami ter v svojem burno odobranem govoru poudarjal, da je misel Tyrševa in Fügnerjeva od njiju smrti vzrasla v mogočno drevo, po katerem so se sešli vsi slovanski narodi; a ta misel je vzrasla iz spoznanja, da morajo mali narodi biti silni v velikih idealih.

drugem ni mogel vzdržati konkurence z revnimi, ker velja vedno in vedno zopet ista pesem, da se dobe ravno med revnimi najboljši talenti.

Vsa ta dejstva bi bilo treba upoštevati pri oddaji primarjate; častna dolžnost deželnega odbora bi bila, da bi v tem slučaju poravnal hudo krivico, ki jo ima glede zdravniškega naraščaja in glede zavodov samih na vesti. Treba bi bilo v tem slučaju, ko se gre za prihodnost važnega oddelka dobrotelnega zavoda, poriniti v stran osebnost in familiarno politiko, treba bi bilo postaviti se enkrat na edino pravostališče napredka, ki more nastati le tam kjer vladata možnost in pogum.

Kje je rešitev?

Nemška posest med Slovenci se večja od dne do dne. Slučajno postane na naši srednji šoli Nemec profesor zgodovine, od tedaj naprej se njegovo mesto če je izpraznjeno nadomešča vedno le po Nemcu. Na oddelku bolnišnice pride Nemec. Do sedaj so se na pol leta menjali sekundariji, ki so opravljali to službo. Nemec ostane eno leto, dve leti, mesto postane stalno mesto asistenta, Nemec se ne gane, tako nastane nemška posest. Ravnatelj nekega zavoda je Nemec, stara se, treba bo naslednika. Ker ga med Nemci ni, treba je skrbeti zanj. Zagrizenega Nemca pošljejo nekam na tuje; ko ga že nekaj mesecev ni več v Ljubljani se naenkrat ustanovi neko mesto praktikanta na dotičnem zavodu, kot kvalifikacijo zahtevajo spričevalo, ki se ne sme razločevati prav nič od onega, ki ga je dobil zagrizeni Nemček v svoji odsotnosti na tujem. Postane torej on praktikant, potem pa čaka, da se bo umaknil starejši; mirno, brez skrbi čaka.

Tako delajo povsod v vseh uradih, na vseh zavodih tudi na takih, kjer bi imeli odločevati Slovenci. Nemca privlečejo če sam hoče ali noče, tudi če bi se branil. Gorje če vlada sama odločuje!

Poglejmo sedaj v deželno vladno samo. Koliko je uradnikov Slovencev? Skoraj sami Nemci so, med njimi mnogo narodno odločnih mož. Kar pa pri vladi imenujemo še Slovence, je navadna kultura, ki sama ne ve, kaj da je, kateri je slovenski jezik in slovensko ljudstvo nekaj, česar se mora kolikor toliko sramovati, kar se mora s prezirljivim zaničevanjem omenjati. Takih rabijo pri vladi, za sistem so prepotrebni, ker so najboljši dokaz manjvrednosti Slovencev.

Vlada nam je sovržna do skrajnosti. Vsako prosto gibanje pri nas zatira. Če nam gre za obrambo proti Nemcem, kaj hitro ima vlada orožništvo in vojaštvo pri rokah. Povsod nam usiljuje nemščino, našo mladino muči z nemščino, dela ji zapreke urnega napredka z nemščino. Pri vseh uradih, javnih napravah, železnicah itd. nam dela krivico z nemškimi uradniki, ki vedno nastopajo proti Slovincu kot sovražniki. Z uradnim jezikom, ki je neumljiv za naše ljudstvo, zgodilo se je posameznikom že nebroj krivic.

V krajih kjer imajo Nemci večino, ki pa leže popolnoma v sredi našega ozemlja, dovoljuje vlada barbarsko zatiranje našega jezika, naših rojakov, podpira povsod kruto žaljenje našega narodnega ponosa; pri vsaki pritožbi, kjer iščemo kot Slovenci pravice, vse, vse nam priha na sprat neprijazno, sovražno, odurno! Veseli smo pogosto, če kazni, ki jo zahtevamo za onega, ki nam je prizadel kako krivico, ne zadene nas samih; veselimo se če jo sami ne skupimo pri tem ko zahtevamo svojih pravic!

Povsod na celi črti smatra vlada in vse v njen sistem spadajoče oblasti in naprave Slovence zavedajočega

se svoje narodnosti za moža, katerega se sme preterirati na korist Nemca, katerega se sme potisniti nazaj, tudi če mu stoji nasproti manj sposoben in splošno manj vreden Nemec, za moža, s katerim se sme surovo, odurno, neprijazno občevati. Predržno, oblastno, izživajoče smejo pa nastopati povsod, tudi sredi naših pokrajin Nemci.

To splošno neznosno stanje, ta za nas žalosten, naš ponos skrajno žaljiv položaj spremeniti, mora biti stremenje vsakega Slovence, ki ima čut tudi za svoje rojake. Na prvi pogled je to težko, Herkulejevo delo. Težko pa je samo zato ker nismo edini, ker ne preveča en duh vse one, ki hočejo sodelovati pri tem delu.

Treba nam je torej skupnega dela, ki bi se dalo izvesti, če bi bili vsi naši javni funkcionarji, vsi naši samostojni uradi in zastopi, naše časopise, potem pa naša narodna inteligenca organizirana v svrhu tega dela. Tako organizacijo bi ne bilo težko izvesti, če bi pustili saj z ozirom na to delo strankarstvo pri strani. Torej narodna organizacija, ki bi zagotovila enoten in skupen program za posamezne za naš narodnostni boj najvažnejše točke. Najvažnejši, rekel bi skoraj edino potrebni točki, ki naj bosta skupna direktiva vsega našega dela, izraziti se dasta z ozirom na našo politiko v sledečih dveh stavkih: Slovence naj govori na slovenskem ozemlju izključno le slovenski. (Povsod in z vsakim; izvzeti so le slučaj, kjer bi imel trpeti direktno, materialno škodo.) Naša zunanja politika naj stremi po teritorialni narodni avtonomiji, ki se ima uresničiti v zvezi z drugimi Jugoslovani.

Prvi stavek se bo marsikomu zdel malovažen in postranskega pomena, pa le onim, ki se niso še uglobovali v to vprašanje. Kdor pa bo stvar natančneje premislil, uvidel bode kmalo, kako hitro dobimo na našem ozemlju moralno nadmoč, če se gori izražen princip uresniči, kako hitro bodo dobili naši Nemci čut odvisnosti v naših krajih in kako hitro bo pri kraji z njihovo ošabnostjo in oblastno predrznostjo. Priobčili smo v našem listu članek „Naš jezik, naša moč“ in tam dokazali, da mora uresničenje gori izražene principa politično in gospodarsko imeti najboljše in sicer velikanske koristi.

Bil bi to velik korak do samostojnosti, in na podlagi te se šele razvija prava, lastna kultura. To je dejstvo, ki ga opažamo v zgodovini vseh narodov. Dokler je pri njih nadvladal kak tuj jezik, so vedno živitarili ob tuji kulturi. Prvi korak do samostojnosti je bil, daso se otreli narodi nadvlade tujega jezika, in vedno se je začela potem literatura in narodna kultura sploh bujno razvijati. Slovenci še nismo doživeli preporoda, to samo zaradi tega ne, ker še ne govorimo kot narod svojega jezika; naša inteligenca se ga poslužuje samo kot šport, za potrebo ji pa služi nemščina!

Napačna pot je tu zahtevati enakopravnosti našega jezika od tujcev, od tuje vlade itd. Napačna pot, ker je prepočasna.

Vsak naj to samostojnost v jeziku (neodvisnost od nem. ozir. laškega) sam pri sebi uveljavi; gori omenjeni stavek, naj se uresniči in hitro bomo dosegli slovensko uradovanje, hitro bomo spravili na vsa mesta Slovence, hitro dobimo slovenskih napisov, slovenskih šol, hitro bojo prenehali Nemci z oblastnim preziranjem našega jezika in hoče noče morali se ga bodo dobro naučiti, če bodo hoteli izhajati. Ne besedice druge kakor slovenske, če ni skrajna sila, ali pa čene občujemo s kakim gostom iz tujine.

Saj za resnico naših trditev ni treba drugega dokaza, kakor je pogled na Nemce, ki so ta princip povsod,

kjer imajo večino, do zadne pičice uveljavili. Posnemajmo jih, toda če hočemo doseči kmalo uspehov treba nam je splošne slovenske organizacije, treba nam je močne bojne vrste neustrašenih jeklenih mož, ki bodo šli prvi v boj za to načelo. Za njim bo šlo kmalo vse po tej poti za veljavo in čast Slovenstva!

Kar se tiče načela naše zunanje politike, smo o tem že tudi priobčili članke, ki so dokazali, da je za nas Slovence edino v federalističnem preustroju naše države boljša prihodnost. Tudi ta točka bi se ne smela pustiti nikdar iz vida in naši poslanci bi jo morali imeti vedno pred očmi. Dosledno zasledovanje gotovega cilja mora imeti vedno uspeh.

Tudi v tem vprašanju bi splošna organizacija lahko mnogo storila, organizacija, ki bi jugoslovansko vzajemnost korak za korakom uresničevala, ki bi pripravljala na velik, končen korak do zmage in rešitve.

V teh dveh točkah naj bi prenehalo strankarstvo, v teh točkah napravimo nadstrankarsko delavno organizacijo!

V tej ležinaša rešitev!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ 24. febr. 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb).

(Konec.)

Politika teh držav se je nujno oslanjala na silo. Toda prirodna, samo po sili raztrgana zveza med narodno pravno in pravno zavestjo, obnavlja državno celino. Poedinec shvača bolj nego kdaj prej svoj odnos napram državi, v katero ga je spravila sila razmer, a ga ne shvača več kot golo podanost nekemu tajinstvenemu bitju, ampak se čuti aktivnega člana in nosilca življenja tega bitja. V tem oziru se, evo, more reči, da postajajo narodi samozavestna bitja, da začenjajo za sebe misliti in se za sebe brigati, ko pa spoznavajo, da o usodi nima odločevati nikaka mistična sila, ki se zove „država“, nego o tem odločujejo oni sami, ki stvarjajo državo kot konkretno organizacijo. Borba narodov ide sicer tudi dandanes še za proširjenjem gospodstva, za izrabljanjem in ugnjetavanjem drugih v umisljenosti nekake baje višje odreditve.

Poleg vsega tega se opaža, da neradi iščejo moč in podporo države v izgradnji posebne narodne kulture, da s tem vsem odredbam dajo pečat svoje duše. Istodobno se vidi, kako se istovrstni in sorodni narodi zblizujejo in teže za kulturnim in političnim edinstvom. Čim bolj se posreči, učiniti iz državne oblasti stvarjeni um in voljo zajednice, čim bolj se bodo diferencirali slučajni konglomerati v homogene celine in iztisnili iz cele strane elemente, tem bolj se bodo narodi dvigali k idealu samosvojne in po njihovi pravni zavesti urejenega življenja in se približali edinstvu etike s politikom. Po vseskozi prirodnem teku razmer razpadajo velike državne zveze, sestavljene iz heterogenih narodov, poliglote; med narodi nastajajo nove zveze in novi odnosi, v kojih mislijo po potrebah čudi in zahtevah zavesti bolj in lepše urediti svoje življenje.

Veliki državni sklopi raznovrstnih narodov nujno torej ali razpadejo ali gredo prirodno po potu k federalizmu kot zvezi več homogenih celin. Politika oblasti je — zdi se po vsem — odigrala svojo ulogo v zgodovini človeštva, svobodno cesarstvo je mogoče samo kot zveza samostalnih držav; narodi se bodo razvijali intenzivno, kolikor so se dosle izkušali razviti bolj ekstenzivno. Ako tudi ne v doglednem času — postopnim razvojem se bodo narodi dvignili do ideala svobodnega in samozavestnega

Imenom bosenskih in hercegovskih Sokolov, ki se vsled prepovedi bosenske vlade niso smeli priklopiti hrvaški zvezi, je zaklical g. dr. Džamonja iz Mostara spominu slavljencev: „Slava!“ Govorili so še g. Košnač v imenu Fügnerjeve župe v Chicagu, g. Stanislav za Sokole inozemske, za češke žene gospa Slavikova.

Na to je zapel pevski zbor „Kde domov muj“, pa še ni bilo konca govornikov, ki so vsi peli slavo in hvalo počaščenemu spominu. Govorili so g. Friš za Sokola New-Yorškega, za rusko Sokolstvo g. dr. Vondrak, za Slovansko društvo v Moskvi g. Koniček in končno je dež. poslanec g. Kalina zaključil vrsto govornikov izražajoč željo, da bi Sokolstvo, odhajajoč od gomile Tyrseve in Fügnerjeve, delalo s tem prepričanjem, da le s stopanjem v njih svetlih stopinjah koristi svojemu narodu. „Gojite, bratje, idejo sokolsko v srečo mladine, v svojih rodbinah, v sreči svojih žen in hčera. Naši otroci morajo biti podučeni, da samo v narodni disciplini, in to v dobrovoljni disciplini pod sokolskim praporom je spas in bodočnost našega naroda!“

Vrnilim tem besedam je zbrana množica dala vreden zaključek odpevši „Hej Slovani“. Ustavili smo se še ob grobu dr. Gregorčevem ter ob grobu milega prijatelja naroda slovenskega, Jana Lego-ta, na kateri je župan ljubljanski g. Ivan Hribar položil venec. S tem je bila ta znamenita slavnost pri kraju. (Sledi)

Ciganje.

(Dalje.)

Lepa noč je bila takrat, kresna noč. Kresnice so se svetlikale nad zemljo, počasi so letale nevisoko od tal, po gorah so goreli kresovi in so se svetili daleč po vsi krajini. Pesmi, ki so plavale ob mnogih strani, so bile mehke in tople in so navdale srce s sladko sentimentalnostjo. Po vseh potih je sledilo sladko hrepenenje in vse ozračje ga je bilo polno. Nekam daleč so šle misli, v daljah so se gubile in zato niso bile trajne. Tudi bolesti tistega večera niso bile trajne in zato niso morale srca.

Ciganka Mihela je ležala na tisti večer vznok na planoti, katere ni zakrivalo vejevje. Gledala je kvišku v nebo, v zvezde je strmela in mislila tiste misli, o katerih ni nikoli govorila. In tisti večer je bilo, ko je prišel k njej njen mož Marko, vstavil se tik ob njej in nalahko spregovoril.

„Zbogom, Mihela! Nocoj grem in mislim, da ti ne bo težko za mano...“

Mihela je sedla, roko mu je dala in legla nazaj. Ko je šel dalje, ji je bilo tako, kakor bi bil prišel k njej popotnik, ki ga je videla prvič v svojem življenju, in jo je prosil, naj mu poda roko. Ona bi jo podala, in popotnik bi odšel in se ne bi vrnil nikoli več. In tudi cigan Marko je odšel in se ni vrnil nikoli več. Imela je takrat že več

otrok, ampak rada je imela edino Jeleno. Kadar se je zjutraj prebudila, je pokleknila k njej in jo poljubila na usta, na oči in na čelo. Jelena se je prebudila ob taki priliki, nasmejala se je in zaspala zopet. A sanje po tistih poljubih so bile vedno silno sladke. Sanjala je o lepem življenju in včasih o bogastvu. Da je gospa, se ji je zdelo, in hodi po gradovih. O tem je včasih pravila družicam, ki so se ji smejale. In kadar je bila zamišljena, so jo prijemale za roke in jo vpraševale o življenju po gradovih. In tudi tisti dan je sedela zamišljena, in močna Mara se ji je smejala.

„Kako je v gradovih?“

Jelena je vstala naglo, šla je proti starcu, ki je prinesel vest o poslu in ga vprašala, kakor bi ji bilo delo na veselje.

„Kje bomo delali, kje?“

Prijela ga je za suho in črno roko in ga pobožala po njej, kakor bi hotela pokazati svojo hvaležnost.

„Kaj bomo delali?“

„Kamenje tolkli“ — je odgovarjal starec z zamolklim in nerazločnim glasom — „kamenje tolkli ob cesti, ki vodi iz mesta.“

In drugi dan so šli že resnično vsi s kladvi na delo. Razvrstili so se po cesti, sedli so in pričeli razbijati kamenje, ki je ležalo v večjih gruclah ob cesti. Ženske so molčale, a fantje so govorili. Pravili so o denarju, ki

odločevanja. Pot, ki drži proti temu daljnemu cilju, je prosveta celega naroda in zdrava vzgoja. Prosveta bode umne sile pokrenila, da dobijo vpliva na življenje, s socialno vzgojo bo um postal obče dobro: tedaj mora etika in politika iti roko v roki, tedaj morajo tudi države biti carstva svobode, a ne cesarstva sile. Bučna politična arena se mora izpremeniti v živo, a mirno, nestrašno delavnico za edinstvo sile in svobode, države in naroda.

Obrazovanje in vzgoja naroda je prva politična z adaca, za koje mora vsak delati, ako mu je do tega da živi v državi, katera bode udovoljavala vsem njegovim kulturnim potrebam, a on se bode čutil svobodnega podanika, mogel bo nesprečeno razviti svojo duševnost do popolne osebnosti, ne napuščajoč, ne krneč nobene strani svojega bitja, najmanj pa mu bode narodnost njegova zapreka, da v svojem narodu po svojih sposobnostih pride do vpliva. Država, osnovana v prosvetljeni zavesti naroda — je daleki cilj, po katerem nam je treba težiti. Daljina tega cilja naj nas ne straši: na brzo se dosežejo samo časoviti uspehi, izgradnja narodne osebnosti zahteva polaganje, a intenzivno in enostavno delo, ki vede do trajnega uspeha. Tu se odpira veliko področje dela, na koje so pozvani vsi državljani; vsi morajo doprinesti svoj del k ustvaritvi ideala države samosvojne, ucepljene na pravni in pravni zavesti naroda, k edinstvu etike in politike, kjer bo človek živel samosvojno, svobodno in kakor odgovarja njegovi prirodi.

Tu se odpirajo poti k boljši bodočnosti in vedrejšim dnem, ko bo solnce prave kulture obsijalo celo naše življenje. „Zgodovina človeškega roda — pravi Kant — se more v velikem smatrati kot izdelava nekega skrivnega načrta prirode, da se stvari državna ustava notri — a zaradi te svrhe tudi zunaj — popolna, kot edino stanje, v kojem more razviti vse svoje darove (Anlagen) človeštva“. A še vedno človeška družba ni došla do tega; še vedno obstoji prelom med vnanjo uredbo države in zavestjo naroda, še vedno obstoji jaz med delom izobražencev in veliko množino ljudstva, ter se more le o onem, jako malem delu reči, da živi in dela samozavestno in svobodno. Kdaj pride čas, da bode država tudi znotraj popolna uredba? Kdaj izgine iz nje element sile, kdaj pride čas, da bode i najširše sloje znanost prosvetila in učinila svobodne? Ko bode to, tedaj bodeta um in spoznanje voditelja življenja: življenje bode v vsakem pravcu kulturno in svobodno. Da bi v našem narodu to bilo čim preje, naj bo živa želja vsakega: digna laboranti respondent praemia curae, bližnjemu delu odgovarja dostojen cilj.

Politični pregled.

Državna zbornica.

Dunaj, 15. julija.

Proračunski odsek.

Proračunski odsek se je pečal danes s proračunskim provizorijem.

Dalmatinski Hrvat Buković izjavlja, dejstvo, da niso o ogrsko-hrvatskem sporu in izvajanjih ogrskega ministrskega predsednika glede Bosne in Hercegovine samo Slovani, ampak celo tudi Nemci vložili interpelacije, pokaže j s no kolike važnosti je to vprašanje za našo polovico. Tostranski Hrvati, Srbi in Slovenci bodo gotovo z vsemi močmi podpirali Hrvate v drugi polovici monarhije v boju za pravice naroda. Pri urejevanju razmerja med obema polovicama države morala bi državnopravno sodelovati tudi Hrvatska, kar sta, žalibože, dosedaj kakor vlada, tako zbornica, popolnoma prezrli, in to dejstvo se mora smatrati jako resnim, ker se sicer lahko dogodi, da se

sklene med obema polovicama nagodba, katere Hrvatska ne bi mogla pripoznati.

Izvajanjem ogrskega ministrskega predsednika se je skušalo kasneje dati le akademichen značaj. Kdor pa pozna sedanjí tečaj ogrske politike, ve tudi, da so bile besede z ogrske strani resne, dasi popolnoma protipostavne. Govornik vpraša ministrskega predsednika Becka, da li so bila izvajanja ogrskega ministrskega predsednika podana na podlagi sporazumljenja z njim, in če ne, kako stališče zavzema on napram tej izjavi. Nadalje pravi govornik, da je sramota, da Dalmacija do danes nima železnične zveze in to vprašanje se mora tudi pri nagodbi z Ogrsko rešiti.

Finančni minister predloži dodatek k proračunu, ker se je moral vsled vremenskih neprilik kredit za železnice prekoračiti, ter izjavi, da mora saniranje deželnihi financ, kakor povzdiga Dalmacije in preosnova hišnorazrednega davka biti v najkrajšem času ugodno rešeno.

Železniški minister poudarja, da bo železniško zvezo z Dalmacijo z vsemi močmi pospeševal. Zakon za podzavljenje privatnih železnic je dogotovljen ter se o njem sedaj posvetujejo ministrstva.

Poslanec Ploj opisuje gospodarsko stanje v Istri in na Spodnjem Štajerskem ter stavlja resolucijo, da se nezdravim razmeram odpomore.

Dunaj, 16. julija.

Proračunski odsek nadaljuje razpravo o proračunskem provizoriju, ki se po triurni debati tudi sprejme.

Malorus Romančuk izjavlja v imenu Malorusov, da so oni po volilni preosnovi največ oškodovani, da vlada molči k nasilstvu Poljakov proti Malorusom ter še celo ta sistem podpira s tem, da v deželnem zboru proti Malorusom naperjene zaključke vkljub njihovim protestom predlaga v sankeijo, ter glasuje proti provizoriju.

Dunaj, 17. julija.

Radi posvetovanja proračunskega odseka se otvori zbornica šele ob 12. uri.

Poslanec Kramar vloži predlog glede stenografskega protokola.

Rus dr. Markov interpelira ministrskega predsednika glede vpeljanja ruskega jezika na avstrijskih srednjih in visokih šolah.

Nato dobi besedo češki agrarec Udržal k utemeljevanju svojega nujnega predloga za zvišanje melioracijskega zaklada. Govornik izjavi, da izboljšanje poljedelstva obenem izboljša dohodke narodu in državi, ker so pri melioraciji interesirani vsi stanovi. Pri vseh stroških države porabi se za poljedelstvo le en odstotek.

Poljedelski minister se ne more stvarno upirati predlogu ter samo naglašja, da zadeva ni nujna.

Poslanec Povše poudarja, da se je glede regulacije rek v južnih deželah malo storilo in kranjski poslanci bodo apelirali na poljedeljsko ministrstvo, da se pomore kmetijstvu.

Generalni govornik pro, Poljak Kozlovski, naglašja: zastopniki kmetijskih interesov se morajo brezpogojno združiti, ker sicer bi imeli koristi le njihovi nasprotniki.

Predlogu se prizna nujnost ter se sklone, da se predlog prepusti proračunskemu odseku.

Nato se preide k dnevnemu redu: predlog dra. Luegerja in tovarišev, da se izvoli odbor 26tih članov, ki se naj posvetuje o praznovanju šestdesetletnega vladarstva cesarja. Govornik svetuje, da država ustanovi z glavnicco sto milijonov kron preskrbovališče starcev in onemoglih, katerega naj bi bili deležni vsi delavski stanovi. Ta predlog se brez debate sprejme.

Zatem se razpravlja o vladnem predlogu, da se o gori omenjeni priliki izdajo sto in petkronski novci kot jubilejski denar.

Pri razpravi toži Vsenemec Malik, da Nemci ne morejo sodelovati pri tem slavlju. V teku teh šestdesetih let začelo se je slaviziranje in Nemci so bili v marsičem oškodovani. Govornik našteva različne, Slovanom podeljene pravice, govori o nazadovanju narodnega gospodarstva ter o ogrskem uplivu pri nas.

Finančni minister zavrne Malika ter pravi, da menda zato Vsenemci rabijo tako krepke izraze, ker se je njihova strančica tako skrčila.

Brez nadaljne razprave se odda nato predlog proračunskemu odseku.

Socialni demokrat Pernerstorfer predlaga, da se zbornica izjavi za javnost nekaterih odsekov, med temi tudi legitimacijskega in imunitetnega, čemur se je tudi ugodilo.

Prihodnja seja v četrtek.

15. zbornična seja, četrtek, 18. julija.

Ministrski predsednik odgovarja na interpelacijo glede sodelovanja hrvatskih zastopnikov pri nagodbenem pogajanju ter glede izjave ogrskega ministrskega predsednika o Bosni in Hercegovini. Z ozirom na prvo interpelacijo pravi govornik, da sta postavno za sklepanje nagodbe le dva dela določena, in sicer v tukajšnji zbornici zastopane kronovine z ene strani, z druge pa dežele krone sv. Stefana. O sodelovanju hrvatskega deželnega zbora ni nikjer govora.

Glede izjav Weckerla o okupiranih provinciah poroča ministrski predsednik, imamo mi svoje pravo na iste po pogodbah in postavi osigurano in zajamčeno ter se ne more sumiti, da bi Weckerle s tem ne soglašal.

Prične se drugo čitanje proračunskega provizorija. Poročevalec dr. Chiari naglašja, da je cela zbornica v sramotni zadregi. V tem, za proračunski provizorij določenem času ni nikakor mogoče vseh glede nagodbe z Ogrsko, glede vojaških vprašanj in glede zadev zunanje politike važnih momentov spraviti pred zbornico. Prisiljen pa je prositi zbornico, da sprejme ta provizorij, ker sicer je zopet vlada prisiljena poslužiti se sredstva, katerega cela zbornica perhorescira.

Krščanski socialci dr. Mayer napada južno železnico, katera skrbi samo za svoje akcionarje ter želi, da se ista kmalu podržavi. Njegova stranka si bo nagodbo z Ogrsko dobro ogledala in sočustvuje gorko s Hrvati. Govornik imenuje Ogrsko židovsko plemiško oligarhijo ter pravi, da mora Avstrija vztrajati pri zahtevi, da občeje z Ogrji le po ljudski zbornici.

Dr. Krek se zavzema za enakopravnost vseh narodov. Njegovi somišljeniki, prosti vsega naziranja liberalne buržoazije smatrajo vprašanje narodne enakopravnosti za svoje življensko vprašanje. Govornik se peča s šolskim in uradniškim vprašanjem ter pravi, njegova stranka upa dobiti pomoč tudi od one strani, ki je prva nastopila proti Ogrski, kjer vladajo plemenitaši in bogataši. Rezultat nagodbenih pogajanj mora biti kompromis med interesi avstrijskih in ogrskih narodov.

Ministrski predsednik izjavlja: vlada smatra za svojo dolžnost rešiti narodnostno vprašanje, ki v resnici ni tako zamotano ko izgleda v praksi. Govornik naznanja različne reforme v upravi, tako razširjenje kompetence deželnihi uradov in reforme poslovnika. Na socialnopolitičnem polju smatra kot prvo nalogo zavarovanje na starost in onemoglost kakor splošno zavarovanje delaveev.

Na gospodarskem polju nadaljevala bode vlada akcijo za Dalmacijo ter se istotako začelo skrbeti za Istro in

ga bodo zaslužili in zakupili. Največji izmed njih je rekel, da si kupi klobuk od žameta, ki bo svetlozelene barve. Tudi krivec si kupi. To je poudaril in pogledal na Jeleno in bogve kaj je mislil. Drugi so pravili o vojaščini z velikim strahom. Nekdo je zatrjeval, da si odseka palec še tisto jesen in se tako oprasti vojaščine.

„Do spomladi ozdravi roka“ — je rekel — „in tako bo življenje brez palca kakor s palcem.“

Kadar je prišel cestar, ki je bil lep in mlad človek, so vtihnili vsi. Gledali so vsak pred se, samo postrani se je ozrl zdajinzdaj ta ali oni vanj. Ko je odšel so molčali še dolgo potem, ko se je izgubil za ovinkom. Potem so pričeli govoriti in so za minuto prenehali delati. A popoldne proti večeru ni izpregovoril nihče več, ker je bilo vsem zoprno. Zvečer so šli trudni domov in so vso pot in ves večer molčali. Spat so legli kmalu in trdno so spali vsi do jutra. In drugi dan se je ponavljalo isto in tretji zopet. In četrti dan proti večeru so se mladi ciganje razjezili. Zakaj lepi cestar je hodil med njimi in mnogo govoril z Jeleno, ki se je ozrla včasih nanj z zelo hvaležnimi očmi.

„Daj mi roko!“ — je rekel, ko je odhajal, in tako se je zgodilo. Prijel jo je tudi za lice in stisnil, da so se nabrale ustnice v majhno živordečo šobo. Ko je odšel, so molčali vsi in ostali bi bili tako, da ne bi bil zaklel največji cigan. Vstal je namreč, vrgel kladvo ob tla in šel

proti hosti. Klet je vso pot, in ženske ob cesti so se prestrašile. Nato sta vstala tudi njegova brata, vrgla sta kladvi od sebe in sta odšla za njim. To je bilo že proti večeru, in kmalu so odšli tudi ostali. Drugi dan pa je bilo tako, kakor bi se ne bilo zgodilo ničesar.

III.

Nekega dne je ostala Jelena sama doma in ni šla na delo. Navsezgodaj je bila opazila, da je zgubila srebrni amulet in njeno razpoloženje je bilo čudno; bogve kaj je leglo na sree, da je bilo vse tako vznemirjeno in bolno od hrepenenja.

Tiho se je izgubila v gozdu, hodila tam počasi po stezah in mahu in naposled sedla v samotni kotanji. Na pamet ji je prišel daven dogodek, ki je bil že skoro pozabljen, a so ga spomini mahoma oživili. Spomnila se je tistega dne, ko so jo bili domači pretepli, ker je razbila staremu ciganu lončeno pipo. Takrat je bila stara dvanajst let, jokala je in bežala in se skrila v goščavi. Še jo je bolel život od udarcev, ko ji je prešinila pamet lepa in vesela misel. Mahoma je vstala, napravila se je na pot, ki vodi med druge boljše in lepše ljudi. Mislila je tako, šla po goščavi naprej, prišla na plano in stopila na cesto in nadaljevala svojo pot. In ko je tako hodila že dolgo časa, so se naenkrat dvignili izza holmov visoki stolpi, izza ovinka so pogledale bele in velike hiše. Strah je objel mahoma mlado srce, že je hotela noga s ceste na

stezo, ko je nenadoma pristopil tih gospod in pobožal njen obraz. Mehke so bile tiste roke, in se je Jelena domislila nanje, se ji je zdelo, da jih čuti na svojih licih. Tako prijetno ji je bilo, kakor bi jo božale po licih in po laseh mehke roke in bi počivala na visoki, mehki in svetlobeli postelji. Taka svetlobela postelja je to, na kakoršni je spala tiste dni, ko jo je prijel za roke gospod in jo odpeljal v svojo visoko hišo. Tisti strah, ki je bil objel njene grudi na cesti, se je polegel naglo, in na obrazu, ki so ga močile solze, se je črtal sladek nasmeh. Ampak hiša je bila samotna, ni bilo blizu ne gozda, ne polja; vrt, ki je stal spodaj, je bil majhen in zaprašen. In tako se je domislila Jelena na svoje domovje, na široke šume, ki se gibljejo v večerni sapi in šumijo kakor valovi, kadar je morje nemirno in se bliža ura viharja. In stopile so pred oči široke ravnine, ki jim ne dosežejo oči konca, in so tako brezbrežne kakor daljava. In tisto hrepenenje, ki se je vzbudilo po šumah in ravninah je bilo večje od prvega, in zato je nastopila Jelena pot in se je vrnila. Poslovala se je, poljubila je tihemu gospodu mehko roko in je ponižno pokleknila.

„Kam hočeš?“

„Domov v šume!“

In njen glas je bila tako ponižen, da ga je bilo komaj čuti. Ni dvignila oči in mirno je klečala, ko ji je pripenjal krog vrata svetel amulet njen tihi gospod. Od-

Južno Tirolsko, kakor za promet tujcev v alpskih deželah. Z ozirom na nagodbo se ministrski predsednik izjavi, da se namerava vseh vprašanj se tičeče nagodbe skleniti za dobo desetih let. Proti socialnim demokratom naglašajo govornik naj zamenjajo svoj socialnodemokratski program s socialno političnim, tedaj se lahko združijo k skupnemu delu.

Ministrski predsednik kliče nato zbornico na delo ter prosi naj se na podlagi izjavljenega programa vlade dovoli proračunski provizorij. (Odobranje.)

Poslanec Laginja dobi besedo in se pritožuje, da Slovenci nimamo niti ene popolne srednje šole niti vseučilišča. Vlada se je sicer izjavila, da hoče podpirati Dalmacijo v gospodarskem oziru, glede narodnostnega vprašanja pa ni bilo slišati besede. Govornik priporoča vladi, naj stopi v dotiko z zagrebškim vseučiliščem katero bi lahko po majhni izpremembi učnega reda sposobilo ne samo Dalmatince in Istrijance, ampak tudi Kranjce, Štajerce in Primorce za državno službo. Nadalje se peča govornik z nagodbo, pri sklepanju katere zahteva sodelovanje Hrvatov ter zavrača Weckerlejeva izvajanja glede Bosne.

Govornik poljske ljudske stranke Stapinski govori najprej poljski, kar en zastopnik vlade zapisuje ter se gorko pritožuje o brezakonu in nasilstvu vladnih organov, kateri vničujejo vse zaupanje do vlade in zastrupljajo javno življenje.

Krščanski socialci Pautz opisuje žalostne razmere kmetijstva v alpskih deželah ter apelira na vlado, da zaključkom agrarnega zborovanja v Lincu posveti več pozornosti.

Klerikalni Lah Gentili se pritožuje o zatiranju Lahov na Južnem Tirolskem.

Poljak Glombinski priznava vsem narodom — tudi njihovim najbližjim sosedom Malorusom? — pravico do enakopravnosti in razvitka. Z narodno avtonomijo se govornik ne more sprijazniti, posebno pa ne v deželah z različnimi narodnostnimi, ker bi tako kosanje dosedanjih zgodovinskih mej mogle imeti nedogledne posledice. Nagodbo bode njegova stranka podpirala, če so tostranski interesi popolnoma zavarovani ter se enakopravnost vseh to- in onostranskih narodov osigura.

Nato se pritožuje grof Sternberg, da je konferenca klubovih načelnikov samovoljno določila število govornikov, kar pomenja omejevanje slobode govora. Nato se seja zaključuje.

Dunaj, 19. julija.

Pred drugim čitanjem proračunskega provizorija interpelirajo poslanci Hock, Ofner in tovariši ministra notranjih zadev glede razširjenja bolniškega zavarovanja na poljedelske posle, hišne oskrbnike in delavce na polju.

Pri razpravi o proračunskem provizoriju govori Roman Hormuzaki o razmerah v Bukovini.

Socialni demokrat Tomašek govori najprej češko ter nadaljuje v nemščini, da je stališče vsake stranke proti ljudski šoli kriterij za njeno politično mišljenje, ter zavrača napade na slobodno šolo.

Grof Kolowrat opominja vlado, naj rajši gre z zbornico proti Ogrski kakor z Ogrsko proti zbornici. Mi smo pripravljeni na nagodbo, ali na podlagi pravičnega finančnega razmerja.

Poslanec Kramar se pritožuje, da toliki stotisoči Čehov na Dunaju niti ene javne šole nimajo ter zahteva odločno češko vseučilišče v Brnu.

Poslanec Prašek svetuje, naj se ne ozira enostransko niti na poljedelstvo, niti na industrijo. Govornik zahteva

hajala je nato molče, in ko je bila že daleč sredi bele ceste, se je ozrla nazaj na mesto, ki se je pomikalo počasi za holm. Ko je pogledala drugič, ga že ni bilo več. Zeleni holmi so stali na tisti strani, po njih je valovilo visoko žito, ki je šlo v klasje. In potopili so se tisti holmi v daljavi, drugi pa so stali za njo, obraščeni z nizkim drevjem in grmovjem. In tako je dosegla Jelena šume in dvoje ljudi. Mati je bila vesela nad svidenjem, dušila jo je s poljubi, in od tistih dob ni bila Jelena nikoli več tepena.

V kotanji, kjer je sedela Jelena, je bilo hladno. Vstala je in je šla dalje blodeč po gozdu. Od daleč ji je udarilo na uho govorjenje tistih, ki so tolki kamenje. Zazdalo se je, da bi ji ne bilo prijetno med njimi, in zato se je okrenila in odšla na drugo stran. Ko je tako šla, je zadela ob mehko telo, ki je ležalo na mahu in se mahoma oživilo. Bil je to ciganček, njen brat, ki je spal sam in se je zdaj mahoma oklenil.

„Jelena moja, Jelena zlatkana . . .“

Tesno se je je oklenil z obema rokama in šel potem z njo dalje. Njegove roke so bile mehke, in Jelena se je domislila na tihega gospoda. In ko je tako mislila, je stopil cestar in jo je pobožal po obrazu.

„Na holm pridi zvečer; jaz te bom čakal.“

Tako je govoril, in ko jo je božal po licu s svojimi mehki rokami, se ji je zazdalo, da je to tisti tihi gospod.

(Sledi.)

češko univerzo v Brnu in poljedelski oddelek na tehniki v Pragi ter apelira na kmetijske zastopnike vseh strank, da se združijo k delu za izboljšanje kmetijskega stanu.

Poslanec Ivčević očita ministrskemu predsedniku, da se je pri odgovoru njegove interpelacije več oziral na Ogrsko kot na državno pravo, ter zahteva, da se v najkrajšem času ustanovi pravna fakulteta kot osnova samostojnega vseučilišča v Ljubljani.

Poslanec Malik protestira proti temu, da vladni uradniki prihajajo v zbornico ter predstavljajo nenemške govornice.

Poslanec Malfatti o irredentizmu.

V pogovoru z enim sotrudnikom „Journala de Genève“ izjavil se je poslanec Malfatti o položaju Lahov na Južnem Tirolskem in v Istriji. Glede Južne Tirolske pravi Malfatti ni čudo, če Lahi stremijo za združenjem z Italijo, ker jih vlada zanemarja narodnostno in gospodarski. Nasprotno se izjavi o Trstu, ki je namenjen postati — nemška luka Sredozemskega morja — da ima interes ostati v zvezi s cesarstvom. Na Južnem Tirolskem doseglo se je glede enakopravnosti vse mogoče v šoli in v deželni zboru. Neopravičena pa je težnja za posebnim laškim vseučiliščem. Drugače je glede Istre. Tam prevladuje v deželni zboru vključ slovenske majoritete prebivalstva laščina, dasi se naseljevanje slovenskega življa v Trst v zadnjih letih strašno množi in slovenske zahteve od dne do dne rastejo. V Trstu Lahi ne morejo pripoznati ravnopravnosti vseh plemen, ampak iskali bodo, da obdrže svoj privilegij z oporo pri Nemcih.

Dunaj, 17. julija.

Proračunski odsek.

Današnja do 1. trajajoča seja proračunskega odseka bavi se z vladnim predlogom glede jubilejnih novcev. Finančni minister naznanja, da se bode stokronskih novcev 10.000 komadov naredilo, kateri se bodo 1. januarja pri večjih blagajnah kot plače izplačevali.

Daljša debata razvila se je glede plačevanja z gotovino, katero zahtevajo Ogrji in ki se je baje tudi sprejela v nagodbo. Finančni minister pravi, da se o tej točki ne more izjaviti dokler trajajo pogajanja z Ogrsko, vsi drugi govorniki izrekli so se proti. Pri debati o bančni skupnosti naglašal je baron Morsey, avstrijska pozicija v tej zadevi je tako močna, da stališče Ogrrov — pri bančni skupnosti nobene nagodbe — lahko mirnodušno prenesemo.

Po vsprejemu vladnega predloga in rešenju drugih manjših zadev, se je seja zaključila.

Seja odbora „devetorice“.

Pri današnji seji odbora „devetorice“ združenih nemških strank se je sklenil zbornici prodložiti sledeči predlog: § 51 poslovnika se doda stavek: poslovni jezik zbornice je nemški.

Ta predlog se krščanskim socialcem in drugim strankam predloži v podpis.

Parlamentarni almanah.

V dunajski zalogi izdana je knjižica „Das österreichische Abgeordnetenhaus“. Vsaka stran je posvečena enemu poslancu z njegovo sliko in kratkim životopisom. Važna so posebno statistična data o volitvah, ki so tukaj prvokrat po oficijelnih virih in pregledno sestavljena. Knjiga stane K 1.— ter obsega 638 strani.

Seja klubovih načelnikov.

V navzočnosti ministrskega predsednika vršilo se je danes posvetovanje klubovih načelnikov, da se dogovore o nadaljnjem delovanju tega zasedanja.

Glede predloga poslanca Chiari, da se zviša število podpredsednikov in glede predloga poslanca Kramarja, da se protokolirajo češki govori, niso prišli do sporazumljenja.

Glede proračunskega provizorija se je sklenila generalna in specialna debata. Trideset govornikov vseh strank naj bi prišlo do besede, ker se mora dobata brezpogojno do torka končati. V torek se vrši definitivna volitev predsednika.

Do danes se še ministrski predsednik ni izjavil, ali misli v torek to zasedanje zaključiti ali pa poslancem samo naznaniti, da se njim prihodnja seja sporoči pismeno.

Dunaj, 18. junija.

Češki klub.

S češkim klubom kot enoto se ne more začasno več računati. Vlada je namreč zaželela, da si pridobi, če že ne vseh, tedaj vsaj ogromno večino čeških glasov za proračunski provizorij. Skupna pogajanja, pri katerih, sta posredovala oba češka ministra, bila so brezuspešna. Pri posvetovanju klubov posamezno, sklenili so glasovati za provizorij Mladočehi izjemši Stranskega, Staročehi, češki klerikalci in nekaj agrarcev. Radikalci in realisti profesorja

Masaryk in Drtina kakor večina agrarcev, glasovala bode proti. Sliši se, da se Mladočehi misle s klerikalci spojiti v en klub, vendar se tozadevno vprašanje misli definitivno v jeseni rešiti.

Poroča se, da namera vlada sklicati zbornico za jesensko zasedanje še le v drugi polovici oktobra, ker hoče dati deželnim zborom, ki se skličejo septembra dovoljno časa, da rešijo svoje upravne zadeve.

Gospodarska zbornica.

Prihodnja peta seja gospodarske zbornice vrši se v torek, 23. t. m. ob 1. uri popoldne. Med drugimi nujnimi zadevami pride na razpravo tudi predlog o proračunskem provizoriju.

Svobodna industrijska zveza.

Svobodna industrijska zveza je imela sejo, na kateri se je razpravljalo o industrijskem vprašanju in vzelo na znanje razglasilo stalnega odseka treh centralnih industrijskih skupin. Nato se je prečitelo pismo avstrijskega orientnega društva, ki opozarja zvezo na težnje društva in jo prosi, da ga sprejme kot strokovnega svetovaleca v vseh zadevah avstrijskega izvoza in njegovega razvoja. Na oba dopisa je Zveza industrijskih poslancev odgovorila, da bo z vso odločnostjo zastopala interese industrije. Za to naj se industriji z zaupanjem obračajo na Zvezo, ker hoče ona le njihove koristi in se bo torej vedno zavzemala za njihove težnje.

Starostno in invalidno zavarovanje.

Prepotrebno zavarovanje za slučaj ostarelosti in onemoglosti vzbuja vedno več pozornosti. Veliko je pripomogel k temu zanimanju in olajšanju vprašanja starostnega zavarovanja Luegerjev predlog naj se dovoli v proračunu za trajno proslavo cesarjevega jubileja 100 milijonov kron, ki bodi glavni sklad starostnemu zavarovanju.

Ta predlog je torej mnogo pripomogel, da se v jesenskem zasedanju najbrže že uresniči. Zavarovanje bo razdeljeno po načrtu z leta 1904. na 6 zavarovalnih razredov, v katerih bodo zavarovani od najnižjih dinarskih slojev do onih, katerih letna plača ne presega 2400 K.

Čehi.

„Češka zveza“ razpada. Največ je pripomoglo k temu razpadu jezikovo vprašanje in deloma proračun. Posebno nezadovoljni s politiko zveze so agrarci in radikalci. Tudi klerikalci komaj čakajo, da se ločijo od zveze in se priklone katoliškim strankam. Na jesen enotnega češkega kluba skoro gotovo ne bo. Tudi mesta čeških ministrov sta močno omajani, posebno agrarci in radikalci zahtevajo ministrstvo za se.

Rusini — Slovenci.

Rusini so poslali novoizvoljenemu predsedniku mesta Lvova, gosp. Ciucheinskemu deputacijo radi rusinskih ljudskih šol v mestu. V deputaciji sta bila advokata dr. Pedek in dr. Ozarkievich ter dva svečenika Štefanovič in Ležohubski. Deputacija je izročila predsedniku petico s 1400 podpisi, v kateri zahteva rusinsko deško in dekliško ljudsko šolo v grodeškem predmestju Lvova. Tudi je omenjala razdelitev ene že obstoječe ljudske šole v samostojno deško in dekliško. Glede prve zahteve je dejal predsednik, da predloži petico z zahtevo na pristojnem mestu, z ozirom na drugo zahtevo pa je odgovoril, da je delitev radi pomanjkanja prostorov nemogoča. Za kulturne potrebe zatiranih narodov torej ni prostora! Usoda Rusinov je čisto naša enaka; saj se tudi mi že leta in desetletja borimo za ljudske šole, katerih nam ljuba vlada noče preskrbeti, dasi je njena prva dolžnost skrbeti za izobrazbo in napredek svojih narodov.

Prusko.

Stavka poljskih šolarjev je končana. Vlada je s svojim brutalnim, barbarskim in nasilnim nastopom proti maternemu jeziku, v katerem ni dopustila niti poučevanje veronauka, zadela na velik odpor. Vse, staro in mlado se je postavilo na branik za svoje narodne pravice, za svoj materin jezik in svojo last. Vendar vlada nikakor ne more upati, da je s tem, ako se je odpor nekoliko polegel, pridobila že vse. Mlada generacija, ki je morala krivično nasilje trpeti in prenašati, težko pozabi krivic in se potem še pomemči. Sploh pa ne more nasilno ponemčevanje poznanskih Poljakov zaznamovati nikakih uspehov. Celo kolonizacija, s katero so hoteli hekatisti in vlada na mah naseliti Nemce in tako ponemčiti celo Poznanjsko, ne napreduje, kajti Poljaki še vedno nakupujejo posestva, dasi jim je to znatno otežkočeno vsled naredbe iz leta 1904. Da bi torej naseljevalne akcije vlada pospešila, je hotela v zadnjem zasedanju predložiti osnovo o razlastninski pravici, s katero bi mogla poljske posestnike prisiliti prodati svoja posestva. To osnovo je še prej razposlala voditeljem raznih strank, ki so se pa izrekli večinoma proti nameravanemu predlogu. Zato je vlada za sedaj še opustila misel predlagati omenjeni zakon na tem zasedanju, nikakor pa ne misli opustiti svoje nakane, ker bo skušala na vse načine, da na zimo zbornica postavo o razlastninski pravici odobri. Rapoloženje na pruskem Poljskem postaja še bolj zamotano, ker so se začeli tudi angleški časnikarji zanimati za poznansko raz-

mere. Posebno je pruski vladi neljubo, ker so se angleški žurnalisti, ki se mude na Poznanjskem, gostje poljskega žlahčiča M. Koszielskega. Omenjeni Poljak je priredil slavnostni banket, ker je bil izpuščen iz poldrugetne ječe Poljak Wierzbinski, ki je bil zaprt radi nekega „revolucionarnega“ članka. Vlada se boji, da se o tej priliki odpro Angležem oči in se pokaže nemška nesramnost in njeno nasilje v polni nagoti.

Hrvatska.

Fuček-Rakodeczay je bil v Pešti — kamor pravzaprav spada po svojem mišljenju in imenovanju. Bil je ministrski svet, ki naj bi se posvetoval tudi o hrvatskem vprašanju; in „komisar“ Rakodeczay je čakal pol ure zunaj, dokler ga ni Weckerle poklical noter — tako pod nič stavi Rakodeczay ponosno bansko čast. Poročati je moral, da s sestavo vlade ne gre in ne gre. Ustavno misleč mož bi moral demisionirati, toda Rakodeczay je rajši posetil domobranskega nadzupovednika in šefa častniškega urada!! Nič sigurnega se ne poroča o sklepih ministrskega sveta; zdi se pa, da hoče Rakodeczay nenadno razpustiti hrv. sabor. Njemu je razpust sabora velika neprilika; zakaj ni še utegnil za volitve razmer dovolj pripraviti in se boji velikega fiaska; na drugi strani pa Madžari nočejo, da bi se puntovniki, dosednji delegati jeseni zopet z obstrukcijo vrnil v peštanski sabor. S tega stališča je hrvatska koalacija s svojim sklepom, da se jeseni vrne v Pešto, zabila klin med Rakodeczajem in peštansko vlado. — Kar so prejšnji delegati še pred prelomom zaman zahtevali, namreč, da pride Zagreb v prvi razred činovniških plač, to je sedaj Weckerle dovolil v znak sosretljivosti svojemu komisarju; s tem hoče Rakodeczay kupiti činovnike! Podkupljivi činovniki — velika nesreča! Hrvatsko činovništvo se dobro drži; po skupščini, ki jo je imel bivši podban Nikolić, je bil v Ogulinu banket, ki se ga je polnoštevilno udeležilo tudi činovništvo; veliki župan Kraljević je poklical najprej enega činovnika pred sebe, a je dobil primeren odgovor samozavestnega moža; občutil je, da pozvani činovnik govori za vse, spoznal, da je sam — pa sam pisal in kuvertiral poročilo! Tako naj bo sam, kdor ne gre za narodom. (Pripomniti je treba, da je ta veliki župan eden izmed tseh, ki še niso demisionirali — pet ostalih je že demisioniralo!) Tudi upravni odbor zagrebske županije je naznanilo Rakodeczayevo o nastopu „banstva“ vzel z grobnim molkom na znanje. Slovenci, pomagajmo moralno Hrvatom z izjavami svojih simpatij v tem težkem boju, kakor smo to storili leta 1848.!

Portugalsko.

Portugalska država vzbuja vseobčo pozornost. Razne vesti, včasih pretirane ali pa še celo izmišljene vedo vedno mnogo povedati o nemirih in uporih, ali pa zopet zatrjujejo, da vlada popoln mir. Da pa ni dežela potrebna reform, se ne more trditi, kajti ministrski predsednik Franco, ki uvideva državne potrebe je že predlagal kralju, naj odstrani gospodsko zbornico in jo nadomesti s senatom, ki bi ga volilo ljudstvo. Na ta način misli Franco, da si vlada pridobi zanesljivo gornjo zbornico mesto sedanje vedno opozicionalne gosposke zbornice.

Poroča se tudi, da potuje sedaj kralj Karlos po deželi in pridno obiskuje vse večje garnizije. Vojaštvo ga sprejema povsod z velikim navdušenjem. Preden se je namreč premeteni kralj še napotil po kraljestvu, je dal povišati plačo vsem častnikom in podčastnikom moštvu pa je dal zboljšati hrano in zaukazal lepše ravnanje in postopanje z njim. Zrto je umevno to navdušenje za kralja in se ni bati nikakšne dinastične krize, ker je vojaštvo na njegovi strani.

Nemške izgube v Južni Afriki.

Nemški generalni štab je izdal zaključne podatke k spisu „O bojih nemškega vojaštva v južnozpadni Afriki“. Ti podatki poročajo, da je prišlo v dobi od 25. oktobra 1903. pa do 8. februarja 1907 do 295 prask, in sicer 88 s Hereri in 207 s Hotentoti. Nemške izgube v teh bojih oziroma vsled slučajnih nezgod znašajo 676 mrtvih (62 častnikov in 614 mož) ter 907 ranjenih (89 častnikov in 818 mož. Razentega se pogreša še 20 častnikov in 74 mož, katere se mora torej šteti za mrtve. Vsled raznih boleznij je umrlo 26 častnikov in 663 mož. V primeri s številom ranjenih je število mrtvih zelo veliko.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Poskušena prevara.** Znano je, da spletkujejo liberalci v nepolitičnem narodnem društvu proti dosedanjemu starosti sokolske zveze dr. Ravniharju. Ker pa ne morejo nikjer in nikoli dobiti nič porabnega za njihove zlobne namene, posegli so na neki dogodek, ki bi se naj zgodil na vsesokolskem zletu v češkem mestu Taboru; takrat bi naj namreč dr. Ravnihar obrnil hrbet ondotnemu županu, ko je omenil ime Hribarjevo. Ko bi ne bila cela ta afera na tako smešen način po sili privlečena v svrhu, da bi se pri kakem slepem pristašu lažnjivca „Naroda“ mnenje spremenilo v škodo dr. Ravniharja, bi na-

prosili taborskega župana objektivnega poročila o celem pozdravu in bi s tem blamirali starega lažnjivca, ki se je samo zato upal trditi neko smešno izmišljotino, ker je Tabor precej oddaljen in imajo Slovenci le malo zveze z njim. Namen je pa preočividni, zato si bodo bralci napravili gotovo takoj pravo sodbo o celem tem smešnem početju. — Sokole pa, katerim je za obstoj svojega društva na nepolitični, strogo samo narodni podlagi nujno prosimo, naj se ne dajo zapeljati do nobenega koraka iz političnih nagibov. Če sami najdejo na tej ali oni osebi nekaj, kar se ne strinja s sokolsko idejo naj prosto sodijo in obsojajo. „Narodove“ hujskače naj pa ponosno zavrnejo; povsod, kamor pridejo ti, je razpor in needinost, povsod je propast in razdor.

— „**Slovenski Narod**“ piše o prepričanju in o „zvestobi načelom“. Človeku se mora gabit, če se najpogostejši naših listov izdaja za moralista, ker do sedaj niti kot neodvisno glasilo niti kot zagovornik liberalnega koruptnega sistema ni stal na stališču resnice in zvestobe in ker mu je bila od nekdanj laž in zavratnost edino spretnostjo rabljeno bojno kopje proti nasprotnikom. Znano pa je, da naivneži kaj radi govore o stvareh, katerih jim nedostaja. — Če se pa hoče gori omenjeni list enkrat poskusiti v svoji lažnjivosti in v zavijanju resnice, mu svetujemo naj ne zamudi nudeče se mu prilike in skuša glede teh svojih priznanih lastnosti napraviti rekord s tem, da poskusi svojim čitateljem dokazati, da vse zagonetno in skrivnostno vedenje in ravnanje dičnega poslanca njegove stranke ni drugega kakor **zvestoba načelom**.

— „**Slovenski Narod**“ že zopet laže. Pravi, da je dr. Ravnihar na shodu v Ribnici govoril v klerikalnem smislu. Na to čisto kratko odgovarjamo: če morejo „Narodovi“ uredniki v Ravniharjevem govoru iztakniti le en stavek, ki bi bil izraz kakega klerikalnega mišljenja, pa jim damo za vsako besedo — cekin. „Zvestoba načelom“ je prva stvar vsakega politika.

— **Prapor „napredka“.** Sinočnji zastopnik „Slov. intelligence“ in „Slov. Nar.“, priznalo trobilo omenjenega kranjskega dež. odbora, čutilo je potrebo zaleteti se v goriško deželno blaznico, ter očitati Goričanom zapravljivost, neumnost in slabo gospodarstvo. V Gorici grade namreč povsem preprosto, četudi modernim načelom odgovarjajočo blaznico, katere 1.600.000 kronski proračun se je moral vsled nastalih potreb prekoračiti. Kakor da bi se veleumom in njihovim izvedencem pri deželnem odboru kranjskem o priliki grajenja ljubljanske bolnice ne bilo kaj enakega pripetilo! A to je seveda druga stvar! Gre zopet za to, da bi „Narodov“ ljubljeneec grof Barbo in pod njegovim žezlom stoječi kolegi blazniško vprašanje rešili po svojih veleumskih zmožnostih tako, da bi se nakupila kaka razvalina falitnega Barbota za blaznico, ki naj bi kakor internistični primarijat ostala izključna domena naše zlahte. Ako je 1.600.000 kron za goriško blaznico nujno, potrebuje naša vsaj 2.000.000 kron, a raje več, nego manj. Samo največja, domišljava neproučenost, kakor je lastna gotovim faktorjem, ki na škodo naše dežele, našega prvenstva in naših bolnikov žal odločujejo v najvažnejših kulturnih vprašanjih, lahko sodi tako o goriški blaznici — a še ta ne, če ni združena s skrajno lopovščino in podlostjo, katere glavni reprezentant je, kakor vedno tudi to pot — generalni prokurator slov. kulture „Slov. Nar.“, kateremu gre tudi to pot za to, da bi že naprej delal „štimungo“. In gospodarstvo!? Kdo se ne smeje! Naš deželni odbor in gospodarstvo! Prid zidar se les učit!

— **Deželni šolski nadzornik Fran Levec** je odložil mesto predsednika v „Slovenski Matici“. — **Ravnatelj Ivan Šubie** je pa odložil svoj mandat v občinskem svetu ljubljanskem.

— **Slavno c. kr. kmetijsko družbo** prosili smo nedavno pojasnila glede njenega sodelovanja pri „organizaciji kočevske deželice“, ki ima brezdvomno edino namen dvigniti gospodarsko stanje Nemcev na škodo Slovencev sosednih pokrajin. Pri ustanovnem zboru bil je zastopan deželni odbor kranjski po dveh članih, izmed teh je bil eden, deželni glavar pl. Detela, tudi kot predsednik kmetijske družbe navzoč. Pojasnila v tej zadevi še nismo dobili. Zato ponavljamo z vse odločnostjo to vprašanje, pripomnimo pa glede Kočevja in Bele Krajne še nekoliko važnih dejstev. Od jeseni naprej ima Kočevje višjo gimnazijo, ima pa tudi obsežno strokovno obrtno šolo za obdelavanje lesa: k. k. Fachschule für Holzarbeiten (Bau- und Möbeltischlerei, Drechslerei, Schnitzerei und allgemeine gewerbliche Fortbildungsschule). Temu nasproti pa stoji lepa in deloma zelo rodovitna Bela Krajina, ki je še dosti večja, kot „des Gottscheerländchen“, ki pa je vsestransko skrajno zanemarjena, tako od strani vlade in c. kr. deželnih zavodov, pa tudi od strani domačih avtonomnih deželnih oblastev in zavodov, od strani poslancev in slovenske inteligence vseh stanov. Vsa Bela Krajina nima nobene važnejše šole: ne meščanske ne poljedelske, ne vinorejske, ne obrtne, z eno besedo nič. Za njo se ne briga noben poslanec, ne c. kr. kmetijska družba kranjska, ali pa kateri drugi javni zavod, ali javna oseba. Vse dremlje; nekateri pa pravijo: železnica bode vse preobrnila v Beli Krajini — a ne po-

mislijo, da mora dežela, v katero se naj napelje železnica, svetu in svetovnemu prometu že nekaj nuditi, da treba torej tudi za Belo Krajino začeti kaj delati z vsemi močmi. Tudi tu je polje za delovanje c. kr. kmetijske družbe, deželnega odbora, poslancev itd.; ali treba složnega dela vseh faktorjev, vseh razumnikov, vseh domačinov. Posebno pa mora — razen vinorejstva — vsestransko povzdigniti gozdarstvo ter nasaditi razsežna ozemlja, koder sedaj raste edino le praprot, s primernim igličnatim drevjem. Ustanoviti se mora nižja kmetijska šola za vse stroke kmetijstva — brez dolgih teoretičnih razprav in razmišljanj — najboljše koj v jeseni, potem najmanj ena meščanska šola, trgovski tečaj ter izvesti podobna organizacija kakor v „Gottscheerländchen“. Ne prepirajmo se: delujmo vsi skupno, kajti hišo nam od vseh strani izpodkopujejo!

— **Občni zbor „Glasbene Matice“** se je vršil ob številni udeležbi v soboto, dne 13. t. m. v društveni dvorani. Otvoril ga je predsednik g. prof. Štritof. Svoj govor je pričel s tem, pod kako težkimi pogoji se je pričelo preteklo društveno leto, ko se je izkazalo, da je imelo društvo nenadoma primankljaja 13 652 K 55 v, blagajna pevskega zbora pa 931 K 13 v. Rodoljubi, ki niso hoteli, da „Matica“ propade, so z rednimi doneski darovali več nego polovica tega deficita, t. j. 8401 K 82 v, tako da bo deficit izginil že po 20 mesecih po katastrofi; zato izreka predsednik vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo. Obrtnikom se je plačalo 8352 K 49 v dolga. V društveno pot slovanje se je uvedel najnatančnejši red. Izdelal se je nov poslovnik in ustanovili novi odseki. Odbor hoče prenoviti glasbeno šolo v konservatorij, upeljati simfonične koncerte, skrbeti za najboljše muzikalije in skrbeti za zvišanje rednih podpor, katerih se pričakuje tudi od vlade in od deželnega zbora. Mestna občina je „Matico“ vedno podpirala, kranjska hranilnica pa se na prošnje sploh ni odzvala. Muzikalije se bodo izdajale dvakrat na leto, nagrade za slovenske, hrvatske in srbske skladbe se je razpisalo 600 K. Pevsko in glasbeno društvo v Gorici je postalo podružnica „Glasb. Matice“. Nato je izjavil predsednik, da se „Matica“ ne bo nikdar udeleževala politike, temveč ostala vedno nestrankarsko društvo. Nato je poročal tajnik g. Šebenik, da se je volilo v odboru odseke, ki so se delili v aristični, asanacijski, odsek za evidenco in nabavo novih članov, šolski in finančni odsek. Celoten odbor je imel 12 sej, vršila sta se dva izredna občna zbora. Vlog je bilo 1061. Umrli je ustanovnik Ivan Vilhar in 7 članov. Izstopivšim odbornikom se je izrekla pismena zahvala. Dne 1. decembra 1906 je nadzoroval „Glasb. Matico“ ministrski svetnik Wiener. Prostori višje dekleške šole so se oddali ženskemu izobraževalnemu društvu „Mladika“. Ob prihodu angleskih časnikarjev je priredila „Matica“ koncert na Bledu. Častna nagrada se je prisodila Vilharjevi skladbi „Na Ozlju grada“. Izdal se je poziv na vpošiljatev novih skladb na Gregorčičeve besede. Učnih moči je bilo 8, gojencev 308 rednih in 56 izrednih; koncem leta jih je ostalo še 345. Učni uspehi so izborni. Pevski zbor je imel 107 ženskih in 58 moških članov. Koncertov je bilo pet. „Glasbena Matica“ ima 11 častnih članov (7 še živih), 74 ustanovnikov in 600 rednih. Kot glasbeno-literaren zavod obstoja društvo že 35 let. Blagajnik g. Rozman je podal, da je cilo dohodkov 64.703 K 26 v, stroškov 64.682 K 72 v, prebitka 417 K 63 v, ki pa ni faktučen, ker ima društvo dolga na posojilu 4000 K. Denarnega prometa je bilo 129.406 K 52 v. V hranilnici je naloženih 3477 K 17 v. Na hišah je še 41.000 K dolga. Nato je bil z vzklikom izvoljen predsednik g. prof. Štritof in se volil nov odbor.

— **Iz Dola** pri Ljubljani nam poročajo, da je bila v pondeljek dne 15. t. m. volitev v krajni šolski svet. Prva volitev je bila namreč razveljavljena zaradi nerodnosti in nepravilnosti, ki jih je bil zakrivil Dolski mogočni župan. Saj v Dolu bi bilo sicer vse prav lepo in prijetno življenje, če bi ne bilo nekaj zagrizenih „klerikalcev“, ki hočejo proti ljudski volji pri vsaki stvari nositi zvonec. Tudi v volitev v krajni šolski svet so vtikali svoje nosove, pisarili na vse kraji, zlasti pa pritiskali na župana pri D. M. v Polji, da bi spravili na površje same klerikalne kandidate. Toda marijapoljski župan, dasi pristaš S. L. S., se ni udal; kot prijatelj šole je z nami volil same neodvisne, svobodne kmetske može, ki jim je res mari le blagor šole in od katerih dolski župan zaman pričakuje, da bi bili dobili za kake zahrbtne spletke proti našemu obče priljubljenemu gospodu nadučitelju.

— **Umrli** je v Zagrebu znani profesor državnega prava dr. Josip Pliberić.

— **Godba slov. c. in kr. polka v službi nemških veleizdajskih izzivačev.** „Mir“ piše: V nedeljo, dne 7. t. m., se je vršila v Spodnjem Dravogradu, torej v slovenski občini, petindvajsetletnica ondotnega „šulferajna“ in obenem ustanovna slavnost nemškega „turnverajna“. Obe društvi sta seveda najskejnejše vsenemškega značaja, in cela slavnost se je vršila tudi v tem smislu. Vse polno veleizdajskih frankfurtaric, „Wacht am Rhein“ itd., to je vse samoobsebi umevno. Človek bi pač mislil, da je tam gori kje v bližini Berolina, v blaženem nemškem „rajhu“,

ako bi ne bil videl in slišal sodelovati godbe c. in kr. pešpolka št. 17 iz Celovca. Ne vemo, kako naj si tolmačimo postopanje uprave c. kr. vojaške godbe. Mi pač mislimo, da mora pihati zadnji čas neki poseben veter pri slovenskem pešpolku št. 17., kajti sicer bi bil tak škandal nemogoč. V imenu slovenskega naroda na Koroškem najodločnejše protestujemo proti taki zlorabi c. in kr. voj. kovne godbe, protestujemo proti temu, da bi c. in kr. polgodba poveljevala v slovenskih občinah vsenemške, naravnost protiaustrijske slavnosti, najodločnejše protestujemo proti temu, da bi se sinovi slovenskega naroda, služeči v c. in kr. službi, izrabljali po najzagrizenejših naših nasprotnikih v njihove slovenožrske namene. Čast našega naroda in čast našega slovenskega polka zahteva, da se najodločnejše upremo takemu škandaloznemu ravnanju. Pozivljamo torej vse slovenske poslance, da najodločnejše zahtevajo od vojaške uprave, da se stori konec takim in enakim škandalom. C. in kr. pešpolk št. 17, na katerega je z vso upravičenostjo lahko ponosna cela Avstrija, ni in ne sme biti torišče, na katerem bi prevračali svoje hajlovske kozolce koroški vsenemški neodrešenci. Sploh v zadnjem času pri 17. polku ni vse tako, kakor bi moralo biti. Čuje se o marsičem, kar vzbuja opravičeni sum, da se ne postopa z našimi fanti ravno preveč človeško, število samomorov se množi vedno bolj in bolj, in sedaj pa še take stvari. Bilo bi neodpustljivo, ako bi se molčali. Naj se torej stvar temeljito pojasni v državnem zboru. — Toliko „Mir“. Pripomnimo sledeče: Prirejanje takih vesellic v slovenskih krajih je politično izzivanje. Poveljništvo, ki prisili vojaško godbo k sodelovanju na takih vsenemških, protiaustrijskih in protislovenskih priredbah, je s tem skrivno tega izzivanja. Da se je pa prisilila ravno godba slovenskega polka v to protislovensko izzivanje, v tem leži namen, ki mora vzbujati nezadovoljnost če ne še kaj hujšega v polku. Žaljen je v tem slučaju naroden ponos, skrajno žaljen je pa v naših rojakih 17. polka tudi njihov moški in vojaški ponos, ker so se zlorabljali s pomočjo vojaškega povelja, proti kateremu ni ugovora, v demonstrativne svrhe proti svojemunarodu! Poslanci naši, nastopite odločno!

— **Družba sv. Cirila in Metoda** opozarja tem potom vse narodne tvrdke po širni domovini, da blagovolijo poslati svoje inserate za koledar družbe sv. Cirila in Metoda vsaj do 30. avgusta družbeni pisarni.

— **Ribniški Sokol** vabi svoje člane na izredni občni zbor, ki se vrši v nedeljo dne 28. t. m. v gostilni brata Andreja Podboja. Začetek ob 3. uri popoldne. Vsi izven Ribnice stanujoči bratje se opozarjajo, da ne bodo osebno vabljeni. Na sporedu je volitev šestih delegatov na občni zbor „Zveze“ kakor tudi volitev praporščakov in poročilo o veliki slavnosti dne 8. septembra.

— **Ribniški Sokol** priredi dne 8. septembra t. l. veliko slavnost z razvitjem prapora in javno telovadbo. Vabila bodo pravočasno na bratska in druga narodna društva vposlana. Sodeluje polnoštevilna ljubljanska društvena godba. Slavnost se vrši ob vsakem vremenu.

— **Nevaren človek** je posestnikov sin Ivan Dolinar iz Lukovice. Dne 12. t. m. je prišel k vžitarici, 64 letni Mariji Jeraj iz Brezovice, ko je čistila železniško progo med Brezovico in Logom. Pozval jo je, naj mu da nemudoma večjo vsoto denarja, ker je bila zotožena pri železniškem mojstru, češ, da ne opravlja vestno svoje službe, če ne bo takoj odpuščena. Ker ni imela Jeraj nobenega denarja pri sebi, mu ni mogla ničesar dati, obenem mu pa pripomnila, da ji železniški mojster, ko je bil tisto jutro pri njej, ni ničesar o tem omenil. Ko je videl Dolinar, da ničesar ne opravi, jo je udaril s palico po hrbtu in rekel, da jo bo strašno pretepel, če mu ne da vsaj krone. Žandarmerija z Viča je oddala Dolinarka deželnemu sodišču v Ljubljani.

— **Utonil je** v vojaškem kopališču v Ljubljani dne 18. t. m. sanitetni vojak Eriderik Konrad. Vsi poskusi oživetj ga so ostali brezuspešni.

— **Zmečkal je** 28 letnega Petra Bizjaka iz Spod. Kanomlje pri Idriji, ko je dne 17. t. m. valil hlode v dolini Nikove pri Idriji, tako da je na mestu umrl.

— **Morski volk** je požrl dne 17. t. m. ob severovzhodni obali otoka Krka v Kvarneru nekega mladeniča čigar ime se še ni moglo dognati, ko se je kopal v morju z nekim tovarišem. V Jadranskem morju je letos izvanredno mnogo morskih volkov, tako da se je odposlala posebna ladja, da polovi te zveri.

— **Pazite na otroke.** Posestnika žena Frančiška Gregorka iz Lesnovega grabna pri Vrhuiki je kuhala dne 11. t. m. pičo za svinje. Ko je bila kuhana, jo je vtila v škafo, nad katerega se je nagnil njen 14 mesecev stari

sin, in ga pri tem tako poparila po gornjem životu, da je otrok umrl.

— **Vodovod v Radovljici.** Trdka Rumpel je že poslala svojega inženirja, ki bo vodil vodovodna dela. Upanje je, da bo vodovod že letos izgotovljen. Kakor se čuje, se bo napravilo tudi kopališče na mestnem svetu nasproti sodišča in drsališča.

— **Hotelska družba „Triglav“** vzbuja pri občinstvu vedno večje zanimanje in se tudi število udeležnikov množi, čeprav potrebna glavnic 300.000 K še ni pokrita. Opažujemo posebno to, da se rodoljubi za to podjetje še bolj zanimaj, ko so si ogledali krasne in moderne naprave in lepo razvrstitev posameznih objektov. Vsak, ki si to krasno skupino ogleda, je prijetno iznenaden in prizna, da ni pričakoval, da se je pripravljalnemu odboru posrečilo za tako nizko ceno pridobiti take obširne in krasne zgradbe. Tudi tuji se o podjetju laskavo izrekajo. Nekateri malenkostni nedostatk, ki so bili od začetka neizogibni, so se že odpravili, tako, da je danes vsakdo zadovoljen s stanovanjem in restavracijo. Kar se tiče nabiranja udeležnikov, opozarjamo naše zaupnike, da pojasnijo vsakemu interesentu, da po načrtu pravil noben udeležnik ne bo obvezan zvišati svoje vloge ali kaj doplačati in da je torej njegova delnica omejena le na že vplačani delež. To naj se posebno uvažuje, ker mislijo nekateri, da je treba pri družbah z omejeno zavezo kakor pri zadrugah jamčiti še z enakim zneskom. To je pa pri hotelski družbi „Triglav“ popolnoma izključeno in je tudi utemeljeno v zakonu.

— **Konkurenčno posojilnico v Celju** so ustanovili štajerski klerikalci. Slovenci smo gospodarski slabiči prve vrste in vendar še vedno in vedno delamo na gospodarskem polju napako za napako, ki nas mora spraviti le v večjo odvisnost. Posojilnice in drugih denarnih zavodov kar mrgoli so pa slovenski stvari po večini prej na škodo kakor na korist. Vedno in vedno se ustanavljajo novi zavodi, tudi tam kjer so popolnoma nepotrebni. V rokah jih imajo potem pogosto ljudje, ki se na tak posel razumejo kakor zajec na boben. Tako cepljenje gospodarskih moči, v prvi vrsti seveda kapitala je skrajno škodljivo in izključuje vsak uspeh in resen poskus boja proti tujemu kapitalu, boja za gospodarsko osamosvojitve Slovencev. Da s tem naraščajo upravni stroški popolnoma po nepotrebnem do velikanske višine, je vsakomur znano. Nedostaja pa vsled te decentralizacije tudi vsakega pregleda in kar je najvažnejše, v onih važnih slučajih, kjer bi šlo za kako večjo res plodonosno akcijo vsi ti raztreseni množestvilni zavodi slabiči odpovedo in tujec se polasti dotičnega podjetja. — Nič se hitreje ne žavozi, kakor kak denarni zavod, zato so pri njih potrebni najposobnejši ljudje. Če bi se tega načela držali morali bi imeti v Slovincih res brezprimerno veliko finančnih ženijev, ker imamo toliko denarnih zavodov z lastnim vodstvom. Ker pa takih ženijev nimamo in se jih sploh tudi ne išče za naše zavode, je umevno, da ne uspevajo. Posebno nevarno za naše koristi za napredek in povzdigo naših financ je pa strankarski princip, ki si vedno in vedno tudi v takih podjetjih pridobiva na veljavi. S kreditom sploh ne znamo operirati in se pogosto pri njem uporablja popolnoma napačne principe; kakor hitro pa postane kredit odvisen od strankarstva, je v tem zapečaten usoda dotičnega zavoda. Nikdar se ne bo povspel do velike moči, največ izgub imel bo pri strankinih pristaših samih. Da za gospodarsko stanje in delavnost našega kmeta tudi ni vedno predobro če ima posojilnico pred nosom, bo tudi marsikdo pritrdil. Tudi glede nove celjske posojilnice je naše mnenje, da je nepotrebna in slovenski stvari škodljiva.

— **Porotno sodišče v Celju** je oprostilo vdovo Heleno Mencinger iz Turške vasi pri Slovenjgradu, obdolženo detomora. Hel. Mencinger je imela ljubavno razmerje z mnogo mlajšim hlapcem Koširjem, katero ni ostalo brez posledic: Mencinger se je sramovala in baje umorila 11. maja t. l. rojeno date. Porotniki se niso mogli prepričati o krivdi obtoženke in so jo oprostili.

— **Nesreča pri kopanju vodnjaka.** V Škrbini na Primorskem kopljejo dva občinska vodnjaka. Pri tem pa se je pripetila dne 11. t. m. velika nesreča. Ko sta Josip Lozej in Alojzij Zorža polnila mino, je ta eksplodirala in vrgla Lozeja kake 3 m deleč, tako da je nezaveden obležal. Ranjen je po prstih, za ušesom, na životu, takisto tudi po obrazu in očeh, tako da se je bati oslepljenja. Prepeljal, so ga v tržaško bolnico. Zorža pa je le neznatno ranjen po levi roki in bradi.

— **Gad je pičil** Frana Zorenča iz Sv. Petra na Štajerskem, ko je vzdignil butaro fizičnih prekelj, v roko s tako silo, da je moral Zorenč stopiti nanj, da ga je strgal z roke. Ker je šel takoj k zdravniku, si je rešil življenje. Ko je pičil gad pred leti njegovega brata v nogo, so mu jo morali odrezati, ker je odlašal pot k zdravniku.

— **Zopet zavraten umor izvoščka.** Komaj se je tržaška javnost nekoliko pomirila vsled umora izvoščka

Praznika, so zopet nepoznani zločinci s kruto roko posegli po novi žrtvi. Anton Mohorovič je star 29 let in je služben kot izvošček pri svojem stricu, ki ima hlev v ulici delle Sette Fontane. Dne 15. t. m. zjutraj ob pol štirih so ga najeli trije moški, da jih popelje v Prosek. Ko sta okoli pol šestih pridirjala brata Osvaldella v avtomobilu iz Kontovelja, sta v svojo grozo opazila, da leži na kozlu z glavo na eni strani, z nogami na drugi mrtev izvošček. Zdravnik, ki sta ga pripeljala brata Osvaldella, je konstatiral smrt, povzročeno po dveh strelah v tilnik in pod levim ušesom. Mohorovič je bil oropan srebrne ure in zlate verižice v vrednosti okoli 40 K in listnice, iz katere pa morilec najbrž niso mnogo dobili. Listnico so našli v travi nekje blizu ceste. Med tržaškimi izvoščki vlada vsled tega groznega čina velikansko razburjenje. Komaj par dni po Praznikovem umoru, že drug umor! Kaj utegne še slediti?

— **Slovensko učiteljske v Gorici.** Gotova stvar je, da se premesti slov. moško učiteljske iz Kopa v Gorico. Pač redek slučaj, da se vlada enkrat protivi zahtevi nasprotnikov Slovencev ter se ne uda vsemu kričanju, ki so ga zagнали Lahoni proti tej premestitvi.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Promet na dunajski borzi je bil cel teden živahen in še precej miren. Proti koncu tedna so začeli padati kurzi vsled poročil iz tujih borz. Posebno nazadovol je železni trg, istotako tudi kreditne akcije in ogrske banke. Tudi severna železnica in lombardi so padli. Zvišale so se le akcije deželne banke, avstrijske hipotečne banke, državnih železnic in plzenjske pivovarne. Sicer je pa denarno stanje še vedno povoljno.

Tržaška borza je dobro obiskana in kupčija je povsem zadovoljiva. Seveda je položaj dunajske borze zelo aplival na tržaški trg.

Zagrebska borza je živahna in vedno lepše napreduje.

Promet s pridelki.

Cene žitu se vedno višajo. Pšenica je napredovala zadnji teden približno za 50 h, rž za 15 h; celo ječmen s katerim se dosedaj ni skoro nič trgovalo se je podražil za 10 h. Cena ovsu je poskočila za 10 h, koruzi pa za 5 h. Da se cena tako viša povzročujejo razna neugodna poročila o žetvi, ki so dostikrat zelo pretirana in jih povzročajo večinoma le špekulanti.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 11— do K 12-60; banaška 76 do 79 kg K 11-45 do K 12—; viselburška in rabska 76 do 80 kg K 11-15 do K 11-50; nižeavstrijska in moravska K 10-60 do K 10-90

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8-85 do K 9-05; peštanska 72 do 74 kg K 8-95 do K 9-20; avstrijska 71 do 74 kg K 8-65 do K 8-90; ogrska 72 do 74 kg K 8-80 do K 9—.

Ječmen K 7-20 do K 7-60. Cena vedno ista.

Koruzi, ogrska K 6-50 do K 6-75.

Oves, ogrski srednje vrste K 8-50 do K 8-75; prve vrste K 8-65 do K 8-85.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 57— D, 57-80 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 92— D, K 94—. Vedno stalno.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 75— do K 75-50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11— D, K 11-50 B. Cena se mu je zadnji teden zvišala za 50 h.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0-80 do K 1-60

„ „ zadnje „ 1-08 „ „ 1-50

telečje „ „ 0-80 „ „ 1-30

svinjsko „ „ 1-08 „ „ 1-28

ovčje „ „ 0-92 „ „ 1-12

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 72— D, K 73— B ab Dunaj. Cene višje.

Slanina, bela z zabojem prompt K 70— D, K 71— B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene zadnji teden poskočile za 2 K.

Loj, prompt K 42— D, K 42—. B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 74— D, K 75— B, kristalni sladkor prompt K 65-50 D, K 66— B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: navadna K 30— do K 32—, bolja K 33— do K 35—.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!